

Şlýapa / satiriki hekaýa

Category: Hekaýalar, Kitapcy, Satiriki hekaýalar, Sözler
написано kitapcy | 23 января, 2025

Şlýapa / satiriki hekaýa ŞLÝAPA

Howanyň duýdansyz sowap, süñňüme ornap barýan çigrek şemala dalananymdan soñ, gyşyň golaýlaşýandygyny duýdum. Egnime, aýagyma geýer ýaly oduk-buduk bar welin, öýün içinden kellä geýere zat tapmadym. Aýalymdan haýyış etdim. Ol görgülem bir sagatlap öýün içini agdar-düñder etdi.

– Tapdym, indi işimiz oñar! – diýip, magazinlerden kemput tapyp gelen ýaly ýyrş-ýyrş etdi. Elinde bolsa, iki ýyl mundan öñ aatyn alan şlýapam bardy. Aýalym görgüli ony ýelýyrtan ýaglyga dolap, sandygyň düýbünde gizläp goýan eken. Gizlemezçe-de däl. Ol şlýapanyň hormatyna gzyldan ýadygärlik dikseñem az. Wah, şol ýyllar ýene-de bir dolansady. Onda ýene-de yüz-gözüm tegelenip, garnym biraz öñe giderdi. Haý-haý, ol döwürler gowudy-la! Yaňy semräp başlapdym welin...

Bir gezek şol döwürde işim düşüp, şäherimiziň merkezi uniwermagyna girdim. Ana, şonda geýim-gejim satylýan bölümne baranymda lowurdap duran şu gara şlýapa gözüm düşdi. Özem hut şü wezipeli adamlaryň geýyän şlýapasy.

Derrew birisini satyn almaly boldum. Bahasy elli manat eken. Şol wagtky bäs çüýşe aragyň puly-da! «Muň ýaly şlýapaň bolsa, aragyň özi tapylar» diýägetdin, aldym-da, eñdim öye. Şondan soñ bolsa şeýle wakalar boldy.

Zähmet rugsadyny alanymdan iki-üç gün soñ, sertaraşhana bardym-da, gowy edip saçymy bejertdim. Soňra öye geläge-de täzeje gara köвшümi, balakdyr penjegimi geýdim. Şol şlýapanam başyma ildirdim. Institutda okaýan oglumyňam papkasyny alyp galym. Irdenem, magazinlere sary ýola düşdüm. Maňa ilki gözü düşenlerem goňşularym boldy.

– A gyz, bi goňşymyz ýokary çekiläýipmi? Seret-le oña, agynja ministriň bar-da!

– Şeýlemi?!

Goňşularum gaty geň galdylar. Dogry-da, otluda prowodnik bolup

işläp ýören adamyň birden beýle bolup çykmagy ýatsaň-tursaň oýuňa düşmejek zat ahyry.

Hawa, barşyma göni «Gastronom» diýlip, ýazylgy uly azyk harytlary magazinine bardym. Bu ýerde bolup geçýän zatlar halys meni şeýtmäge mejbür etdi. Şlýapaly kişiler dükanyň ýeňse işiginden geler-de sen-men ýok, satylyp duran etiň süňksüz ýerinden alyp giderler. Özem edil meňki ýaly şlýapalary. Towugam bolsa, togsan başlık çáýam bolsa, gowuja süýjülerem bolsa şolaryňky. Tekjelerde welin, ol zatlary görmersiň. Bu adalatsyzlyga çydaman, menem şu işe baş goşmagy makul bildim. Özümi sese goýup gördüm. Ellerimiň birisi galdy, birisi galmadı. Oňa derek agzym «Gitmeli» diýdi. Şeýdip, sesiň köplüğü bilen, şol magazine garşy ýola düsdüm. Barşyma ses-üýn ýok, magaziniň içine – sklad jaýyna bardym. Men bu zatlary göz astyna alyp gezip, beýleki şlýapaly kişilerden ýagşy öwrenipdim. Kä wagtlar dagy hiç zat almajak bolmasam-da şu zatlary öwrenmek üçin, ir ertirden günortana çenli magaziniň içinde Abweriň jansyzy ýaly aýlanyp ýörýärdim.

Şu ýerde özümiň biçak mähirsiz, hyrsız yüzümiň nazary gazaply gözümiň uly peýda edendigini-de aýtmalydyryn. Sklad jaýyna giren dessime hars urup işläp duran iki ýigit maňa tarap nazaryny ayladylar. Soňam öz aralarynda bir zatlar diýişdiler. Bada-bat ylgaşlap, birisi ýanyma geldi.

- Salowmaleýkim, agam! – diýip, iki elini uzatdy.
- Gurgunmyň? – Sesim çalaja eşidildi.

Ulumsylyk bilen oňa tarap öwrüldim-de, ýeke elimi uzatdyn.

- Agam, bir zatlar gerekmidi?
- Ýok!
- Bu ýeri sklad...
- Bäbenegim kör däl! Kim borsuň?
- Uly satyjy!
- Onda işiň bilen boluber!

Haýbatly çykan bu sese ýigit ýüzüme ýalt-ýult edip seretdi-de, sessiz çykyp gitdi. Men bolsa; skladdaky zatlary birin-birin gözden geçirýärdim. Bir görsem, gapdalymda bir ýigit salam berip dur.

- Agam jan, salowmaleýkim!

- Salam!
- Bä, ýüzüň-ä tanyş agam jan! Nirede görüşdikkäň?!
- Men bir gezek gatyarcyndym-da, onuň sowalyny jogapsyz galdyrdym.
- Bi zatlary satuwa çykarmaýyzmy? – diýip, bukulyp goýlan delje harytlary ümledim.
- Çakyrrarys! Ýöne, ilki agalarym gereğini alsyn, soñ çykararys diýip, saklap otyryny.
- Saklama, häziriň özünde tekjelere çykaryň!
- Bu söz magazin müdiriniň ökjesine köz basana dönderdi:
- Aý, agam jan, bizem bokurdaga bir zatlar oklamaly ahyry. Bizem edil siziň ýaly çaga bakýas. Beýdişip durmaly!
- Hüm... Ýeri, bolýa-da, ýöne beter göze düşmäň!
- Diýsiňiz ýaly bolar!
- Hany onda, ondan-mundan atyşdyr! – diýip, aýalymyň dolap beren iki sany sumkasyny eline tutdurdy. Almaly zatlary birin-birin görkezişdirdim. Öye gelenimde aýalym görgüliniň begenjinden ýaňa gözüne ýaş aýlandy. Süýji-süýji sözläp, alkyş okap, togsan başlık çaydan demläp, çay äberdi. Elini üç gezek sabynlap ýuwubam, şlýapajygym usullyk bilen çykaryp, arassaja ýaglyga dolap, şfoneriň içine salyp goýdy.
- «Käriňi täzeläýdiňmi?» diýip, goňşularym öye gelip ugrady. «Ýok-la, bir şlýapajyk satyn aldym. İşden soñ şähere çykanymda geýäýmäm bar» diýip, olary rahatlandyryp goýberdim. Ýogsa, işe gidenimde bir eşik, magazine gidenimde bir eşik geýseň, onda-da soňky iki hepdede goňşularyň, tanyş-bilişleriň elbetde, geňlärlər.
- Ana, şeýdip, bolçulyk döwründe has-da bol ýaşap başladyk. Bir zady boýun almagymyz gerek. Bolçulyk diýlen döwürde-de hemme zat söwda açık çykanokdy. Delje zatlar belli-belli adamlara gidýärди. Şol belli-belli adamlaryň birisi-de mendim. Meni-de belli adam eden şol şlýapady. Wah, nädip üstünden baryp alybildiň diýsene! Aý, doğrusy, çuwjek adamyňky çuwüberýän eken.
- Öýümizdäki bu bollugy görüp, goňşularym meniň diýen sözlerime ynanmajak bolýarlar. Dogrusy ynanmanam goýdular. «Dogrujaň aýdaý, seniň başga-da abraýlyja ýerde işleyän ýeriň bolmaly.

Ýogsa, bu zatlar nireden gelsin?» diýýärler.

Emma men syrymy açmaýardym. Sebäbi syr syrlygyna-da galmaly ahyry. Munyšeýtmek üçin aýalym bilen ant içip, awy ýaladyk. Ýone biziň bu bolelinligimiz uzaga çekmedi. Nobatdaky reýsime – Moskwa baryp gelenimden soñ, öýden ślýapa tapylmady. Aýalym görgüli aljyraňnylykda nirede goýanyny unudaýypdyr. Ol ýarym ýaş bolup, uzakly gün öý goşlarymyzy dökdi. Barybir tapylmady. Onsoñ, ogurlanandyr diýen netijä gelip, gözleg işlerini goýbolsun etdik.

Şondan soñ ýene-de garypja günlerimiz başlandy. Öñki günümüzizi dikeltjek bolup, gaty kän dyraşdyk. Şäheriň, goňşy etraplaryň magazinleriniň ählisini, jygyllyk bazaryny aýlanyp çykdyk. Emma onuň ýaly ślýapa tapylmady. Käbir magazin müdirlerine, bazaryň skladçylaryna para-da hödürledik. Peýdasy bolmady.

Ine, şondan iki ýyl geçdem welin, tapylaýdy. Aýalym ony sklad jaýymyzda ata-babadan galan köne sandygyň içine atyp, agzynada ullakan gulp asyp goýupdyr. Nämemiş, iş bilen bir ýerik çykanda yzyňda öýüňe giräyseler, tapylmaz ýalymış. Onuňam dogry. Çünkü şu günler sähelçe wagtlyk öýüňden çykdygyň, ogrular öýüni dökjek bolşup durlar-how!

Ana, töötänlilikde üstünden barlyp tapylan ślýapany elinde tutup durşuna aýalym hem begenjinden, hem gynanjyndan zar-zar aglaýardy. Yaşa dolan bäbenegi bolsa maňa dikilgidi.

– Ahyr tapyldy. Sadagasy boldugum, indi bi bizi eklär. Ýogsa, bi talon diýdiler, palon diýdiler, iýere idili zat bermäni goýdular. Kakasy görgüli bu ślýapany gözläp, menzil-menzil ýollary söküp geldi. Görmédik dükany, barmadyk ýeri galmady. Wah, ykbalyň bize ýene-de gülüp bakjagy bar eken. Indi talon, kartočka diýip, iller ýaly ygyp ýörmeris. Şeýle dälmi kakasy?!

– Hawa.

– Bar onda, eşikleriňi çalyş, ikem däl üç sumka al-da, eñ magazine. Agzymya süýjüdir köke, täzeje et degmezmiň. Halwadyr bolgar mürepbelerjni, marmeladdyr şokoladlary dadyp görmäniň moze esli wagt bolupdyr. Goýaldan süýt bolsa-da, bir karobkasynu al-da gaýdyber.

– Hemmesini gül ýaly ederin.

Magazine girdim-de, önkülerim ýaly ýeňse gapysyndan girdim.

Sklad jaýynyň gappsy bolsa gulply dur.

– Müdiriňiz nirede? – diýip, geçip barýan ak halatly gyzdan soradym.

– Öz otagyndadyr!

Ardynjyrap girdim. Magazin müdiri öñki däl. Ol bir zatlar ýazyşdyryp otyrdy.

– Gurgunmyň inim?

– Essalowmaleýkim, gel ýaşuly?

– İş aladalar neneň?

– Erbet däl, kartočka sistemasyna geçelimiz bări goh-galmagal ýatyşdy. Her kimiň öz paýy bar. Haçan gelip alsa dur ynha.

– Diýmek asuda-da?

– Hawa!

– Şeýle bolawersin.

– Aýdyp otur agamn näme hyzmat?

– Skladyňzy göräýjekdim.

Müdir meni boýdan-başa synlady-da:

– Skladda zat ýokdur agam. Bar zatlarymyzy ynha, satyp otyrys

– diýdi.

Şlýapama göwni ýetmedi öýdýän diýen pikir kelläme geldi. Men dergazapsyran boldum:

– Özüm gowy bilýän, nämäň bar-ýoklugyny!

– Yaşuly, siz nädip menden gowy bilýäñiz? Harydy alýan men, goýberýänem men.

– Inim, goh turuzyp durma-da, diýlenini edäý.

– O näme üçin etmelimişim? Aslynda özüňiz kim bolarsyňyz, maňa buýruk berer ýaly?

– Men kimdigimi agzyma çolap oturmaýyn, abraýlyja işlejek bolsaň, et diýlenini edäý.

Müdiriň gahary ýetjek derejesine ýetdi:

– Yaşuly, çyk şu ýerden!

– Ol öz işim!

– Dawaý, çyk diýyän!

– Sen how, kim bilen gürleşýäniňi bilýäňmi?

– Kim bolaňda-da mana tapawudy ýok, hut ministr bolaý. Yöne çyk şu ýerden!

Gohumyzy eşidendir-dä, satyjy ýaş oglanlaryň ikisi eňşip

geldi.

– Nämə başlyk, ýene birisi geldimi?

– Hawa.

Olaryň ikisi-ds gelip, alkymyma dykyldylar:

– Yaşuly, abraýyň barka ugra şu ýerden!

Maňa ökje götermekden başga alaç galmadı. Ýöne gaçmagam birbada namartlyk hasapladym.

– Çykmalı bolsa, çykaýarys! Ýöne bujagazlarynyz bilen iru-giç hasaplaşmaly bolar.

– Hýäk, arman ýaşuly bolýaň-da, ýogsam...

– Nä-äme, ýogsam?!

– Ine, ýogsam! – diýip, daýaw ýigitleriň birisi ýeňsämden sütenekledip, iterip, gapydan çykaryp goýberdi. Sumkalarymam yzymdan zyňyşdyrды: – Ejeňi s... diýsänim! Dünýäni bulaşdyranynyzy az görýäňizmi?! Gaýdybam bir şu ýerlerden garaň görkez. Soň göreris!

Ana, şlýapanyň abraýynyň gaçandygyny şonda bilip galdym. Äl ýasaýşyň özgeräýşini? Iki ýylyň içinde ýurt beýle bulaşandır öýtmändim.

Ýöne men hiç hili ruhdan düşmedim-de, şlýapamy arassaja ýaglyga dolap, ýene sklad jaýymyzdaky köneje sandygyň düýbüne atdym. Zamananyň bi üýtgäp durşuna ýene-de iki-üç ýıldan şlýapanyň abraýynyň dikelmegi, belkem has-da artmagy mümkün. Oňa çenli bolsa, goý, magazine aýalymyň özi gatnasyn...

Jorageldi SAPARGELDIÝEW. Satırıki hekaýalar